

889.59
ΠΑΠ

54

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΠΑΠΑΔΑΚΙ
Τέως Διευθυντοῦ τοῦ Ἱστορ. Ἀρχείου Κρήτης

ΥΜΝΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΑΙΟΥ ΔΙΟΣ

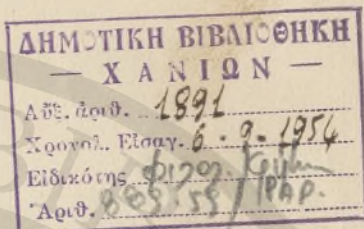
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ—ΕΡΜΗΝΕΙΑ—ΜΕΛΟΠΟΙΗΣΙΣ

ΧΑΝΙΑ 1938
ΤΥΠΟΙΣ «ΕΦΕΔΡΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ»

889.59
ΠΑΠ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΠΑΠΑΔΑΚΙ
Τέως Διευθυντοῦ τοῦ Ἱστορ. Ἀρχείου Κρήτης

ΥΜΝΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΑΙΟΥ ΑἴΟΣ

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ—ΕΡΜΗΝΕΙΑ—ΜΕΛΟΠΟΙΗΣΙΣ

ΧΑΝΙΑ 1938

ΤΥΠΟΙΣ «ΕΦΕΔΡΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ»

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΠΑΠΑΔΑΚΗ
Τὸν ἀνεύθυνον τὸν ἴδιον, ἀγένητον ἄνευ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
1937
1937-8-19

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΧΑΝΙΩΝ

ΧΑΝΙΑ 1938
ΤΥΠΟΓΡ. ΕΦΕΡΡΙΚΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Είκ. 1.

Οἱ Κευρήτες ὀρχούμενοι.
(κατ' ἀρχαῖον ἀνάγλυφον).

Προλεγόμενα

Ἀνακαλυφθεὶς πρὸ τριακονταετίας περίπου ὁ ὕμνος τοῦ Δικταίου Διὸς, κολοβὸς ἐν πολλοῖς καὶ ἔμμετρα γράμματα ἐξίτηλα τὰ πολλά, ἔχει ἤδη ἐκδοθῇ ὑπὸ τῶν ἀνακαλυψάντων αὐτὸν Ἀγγλων Ἀρχαιολόγων καὶ ὑπὸ τοῦ μακ. Ξανθουδίδου μετὰ συμπληρώσεων, σχολίων καὶ ἐρμηνείας. Ἀλλ' αἱ γενόμεναι συμπληρώσεις, καὶ αὕτη τῆς ἐννοίας τοῦ ὕμνου ἡ ἀπόδοσις, δὲν εἶναι πᾶσαι ἀσφαλεῖς, ὥς λέγει καὶ ὁ Ξανθουδίδης.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον καὶ διότι, πρὸς τῇ ἀναζητήσει τοῦ ἀκριβεστερου κειμένου, θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἐξετασθῶσι πολλὰ σχετικὰ ζητήματα καὶ νὰ διαφωτισθῶσι, θὰ ἐπιχειρήσωμεν δὲ καὶ ἔμμετρον μετάφρασιν ἢ παράφρασιν τοῦ ὕμνου καὶ μελοποιήσιν αὐτοῦ, πιστεύομεν ὅτι ἡ νέα αὕτη ἐκδοσις θὰ διαφέρῃ τῶν προηγουμένων κατὰ τοσοῦτον τοῦλάχιστον ὥστε νὰ μὴ χαρακτηρισθῇ ἄσκοπος καὶ ἀδικαιολόγητος. Ἐν αὐτῇ, πλὴν μικρᾶς εἰσαγωγῆς, ἀναγκαίας τόσον διὰ τὴν πληρεστέραν τῆς ὑποθέσεως τοῦ ὕμνου κατανόησιν ὅσον καὶ διὰ τὴν βεβαίωσιν τῆς γνησιότητος αὐτοῦ, θέλομεν περιλάβει :

τὸν ὕμνον, ὥς ἔχει ἐκδοθῇ,

παρατηρήσεις καὶ σημειώσεις ἐπ' αὐτοῦ,

πληρεστέραν αὐτοῦ ἀποκατάστασιν,

μετρικὴν διαίρεσιν καὶ ἔμμετρον παράφρασιν,

μελοποιήσιν τοῦ ὕμνου κατὰ πιθανὴν ἀρχαίαν μουσικὴν

καὶ τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ ἐν πεζῷ.

Ἐν Χαλέπῳ Ἀπρίλιος 1938

Ν. Ι. Π.

Εἰσαγωγή

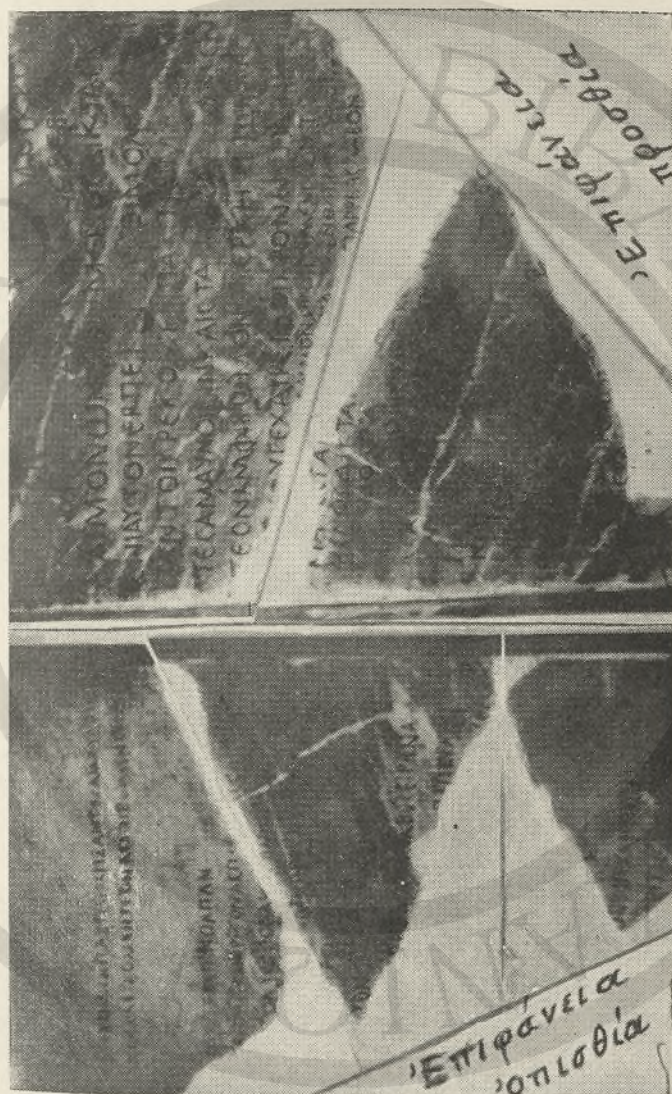
Ἐν Κρήτῃ, ἔνθα κατὰ τὴν Μυθολογίαν ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη ὁ Κρηταγενὴς Ζεὺς, ὑπῆρχον πολλοὶ διὰ τὴν λατρείαν αὐτοῦ ναοί, ὀνομαστότεροι τῶν ὁποίων μνημονεύονται δύο, ἥτοι: α) τὸ ἐν Δίκτῃ (Λασηθίῳ) Ἱερὸν τοῦ Δικταίου Ἄντρου (Σπηλαίου Ψυχροῦ). Ἐκεῖ κατὰ τὴν Μυθολογίαν γεννηθεὶς ἐγαλουχήθη ὑπὸ τῶν Νυμφῶν Ἀδραστείας καὶ Ἰδῆς διὰ τοῦ γάλακτος τῆς Αἰγὸς Ἀμαλθείας, ἐπροστατεύθη ὑπὸ τῶν Ἱερέων τῆς Μητρὸς Ρέας Κουρήτων, οἵτινες, πλήττοντες διὰ βιαίων βηματισμῶν καὶ ἀλμάτων τὸ ἔδυφος, ἥτοι ὀρχοῦμενοι ὀργιαστικῶς κατὰ τὴν εἰσόδον τοῦ Ἄντρου καὶ χαλκᾶς ἀσπίδας κρούοντες, ὥς φαίνονται καὶ εἰς τὴν ἀπ' ἀρχαίου ἀναγλύφου παρατιθεμένην εἰκόνα, προσεπάθουν νὰ συγκαλύπτωσι τοῦ θεοῦ κούρου τοὺς κλαυθμηρισμοὺς διὰ νὰ μὴ φθάνωσιν εἰς τὰ ᾧα τοῦ πατρὸς Κρόνου. Οὕτω δὲ διέσωσαν τὸ παιδίον ἀπὸ τοῦ Παιδοφάγου Πατρὸς, ὁ ὁποῖος, θέλων νὰ ματαιώσῃ πρόρρησιν περὶ ἐκθρονίσεως αὐτοῦ ὑπὸ τινος τῶν τέκνων τοῦ, εἶχε καταπλεῖ τὰ πρὸ τοῦ Διὸς γεννηθέντα, τρία θήλεα καὶ δύο ἄρρενα. β') τὸ ἐν Ἰδῇ Ἱερὸν τοῦ Ἰδαίου ἢ Ἀρκεσίου Ἄντρου, ἔνθα λέγεται ὅτι μετηνέχθη τὸ παιδίον διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἀνάτροφῆς του. (1)

Τοῦ ἐν Δίκτῃ Ἱεροῦ Ἄντρου Ἐξαρτήματα ἢ διάδοχοι τὰ ἐν τῇ Ἑτεοκρητικῇ Χερσονήσῳ (τῇ σημερινῇ Ἐπαρχίᾳ Σητείας) δύο Ἱερά, τὸ ἐν εἰς Πραισόν, τὸ ὁποῖον καὶ ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ἀναφέρεται, ἐπιβεβαιοῦται δὲ καὶ ὑπὸ τινος ἐπιγραφῆς (α'), ἔπειτα δὲ τὸ ἀνατολικώτερον τούτου κατὰ τὴν Χώραν τῆς Ἰτάνου κείμενον.

Τοῦ δευτέρου τούτου, τοῦ περιπόστου τοῦ Δικταίου Διὸς Ἱεροῦ, ἀγνοουμένη πρότερον ἢ θέσις καθωρίσθη καὶ ἀνεσκάφη κατὰ τὰς ἀνασκαφάς, τὰς ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀγγλικῆς Ἀρχαιολ. Σχολῆς καὶ ὑπὸ τὴν

(1) Περὶ τῶν δύο τούτων Ἱερῶν Ἄντρων λέγει μὲν ὁ Ξανθ. (Κρητ. Πολιτισμοῦ σελ 17) ὅτι κατὰ μὲν τὴν Μυκηναϊκὴν ἐποχὴν (1700—1300. ἢ 1550—1250) ἢ τοῦ Διὸς λατρεία ἐτελεῖτο ἐν τῷ Δικταίῳ, κατόπιν δέ, κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Ἑλληνικῆς (1250—68 π. Χ.) μετεφέρθη αὕτη καὶ ἐξηκολούθησεν ἐπὶ αἰῶνας, εἰς τὸ Ἰδαῖον. Ἡ παράδοσις δηλ. τῆς Κνωσοῦ, παρ' ἣν τὸ Ἰδαῖον, ἐπεσκίασε τὴν ἀρχαιοτέραν, τὴν τῆς Λύκτου, παρ' ἣν τὸ Δικταῖον Ἄντρον. Δὲν σημαίνει ὅμως ἄλλο τι τοῦτο εἰμὶ ὅτι τὸ Ἱερὸν τοῦ Δικταίου περιίλθεν ἔκτοτε εἰς ἀομότητά τινα ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐξηκολούθησεν ὑφιστάμενόν μέχρι τῆς ὁλοοχεροῦς ἐγκαταλείψεώς του. Ἐκ τινων δὲ σιδηρῶν ἀντικειμένων καὶ ἀγγείων ἑλληνικῶν χρόνων πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἢ ἐν τῷ Ἄντρῳ τούτῳ λατρεία ἐξηκολούθησε καὶ κατὰ τὴν ἑλλ. ἐποχὴν.

α'. Ν. Ι. Π. «Ψήφισμα Πραισίων τοῦ Δ' π. Χ. αἰῶνός» ἐν «Μύσωνος» Τόμῳ Β', σελ. 128—131.

Ex. 2

Τεμάχγεία πλακὸς ἀφ' ὧν κατηρτίσθη ὁ ὕμνος.

ἐποπτεῖαν μου ἐνεργηθείσας ἐν Παλαιοκάστρῳ Σητείας (1902—1906). Ὁ-
δηγηθεὶς ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς ταύτης (R. C. Bosanquet) ὑπὸ τινος
ἐπιγραφῆς τοῦ Β' π. Χ. αἰῶνος, περιλαμβανούσης Διαιτησίαν τῶν Μαγνη-
τῶν ἐπὶ ἐδαφικῆς διαφορᾷς μετὰ τῶν Ἰτανίων καὶ Ἱεραπυτνίων, ἐν ᾗ ἀνα-
γινώσκονται αἱ φράσεις : «Χώραν (Ἰτανίων) γειτονοῦσαν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ
Δικταίου Ἱερῷ» (στίχῳ 38), «τοῦ δὲ Ἱεροῦ τοῦ Διὸς...περιοικοδομήμασι καὶ
ἐτέροις πλείοσιν ἀποδεικτικοῖς καὶ σημείοις περιλαμβανομένου» (στ. 70),
καὶ : «Χώρας Ἐλείας... παρορούσης τῷ Ἱερῷ» (στ. 78), ἐκ τῶν ὁποίων
φράσεων συνήγαγεν ὅτι τὸ Ἱερὸν τοῦτο τοῦ Δικταίου Διὸς ἔκειτο εἰς Χώ-
ραν ἢ παρὰ χώραν, καλουμένην Ἐλείαν, καὶ ὅτι περιεβάλλετο ὑπὸ πε-
ριοικοδομημάτων καὶ ἄλλων σημείων, ἀνεζήτησε τὴν θέσιν αὐτοῦ εἰς
Ρυῖσο—λάκκον Παλαιοκάστρου, ἔνθα καὶ σήμερον σχηματίζεται μικρὸν
ἔλος, καὶ πράγματι ἀνέσκαψεν ἐκεῖ τὸν περίβολον, ὡς ἦτο ἐν τῇ ἐπι-
γραφῇ διαγεγραμμένος, καὶ ἄλλα τοῦ ναοῦ ἀρχιτεκτονικὰ μέρη. Μετα-
ξὺ δὲ ἄλλων ἀντικειμένων «χαλκίνης ἐποχῆς», εὑρεθέντων εἰς τὰ ἐρεί-
πια τῶν παρὰ τὸν ναὸν οἰκοδομημάτων, ἀποτελουμένων δὲ ἀπὸ τὰς χαλ-
κᾶς ἀσπίδας, χαλκοῦν Λέοντα (Ἱερὸν τῆς Πέας ζῶον), ἀπὸ ἄλλα εὐρήμα-
τα ἀρίστου ρυθμοῦ, τοῦ ἐν Κρήτῃ κατὰ τὴν 18ην Αἰγυπτιακὴν Δυναστεί-
αν ἀκμάσαντος, ἦτοι : λαγῆνους μετὰ θαλασσίων παραστάσεων καὶ ἀν-
θέων, ἀπὸ ἀγγεῖα ἐπιμελῶς ἐκ λίθου ἐξεργασμένα, πλάκας ἐλεφαντί-
νους μὲ ἐγγεγλυμένους κρίνους καὶ μὲ ἄλλας παραστάσεις. ἀνευρέθη
εἰς ἕξ τεμάχια, ἐν διαφόροις θέσεσι, καὶ πλᾶξ φέρουσα τὸν πρὸς τὸν Δία
ὕμνον καὶ τὴν θέσιν τοῦ περιζητήτου Ἱεροῦ ἐπιβεβαιώσασα. (2)

Α' Ὁ ὕμνος, ὡς μέχρι τοῦδε ἔχει ἐκδοθῇ

Κεχαραγμένος ἐπὶ πλάκῳ θραυσθείσης ποτὲ εἰς τεμάχια, τινὰ τῶν
ὁποίων ἀπώλοντο, ἀποτριβείσης δὲ κατὰ τὰ λοιπὰ μέρη, θὰ ἦτο πολὺ
ἐλλιπὴς κατὰ τε τὰ ἀπολεσθέντα καὶ κατὰ τὰ ἀποτριβέντα μέρη αὐτοῦ ὁ
ὕμνος, ἂν κατ' εὐτυχίαν σύμπτωσιν δὲν εἶχεν οὗτος χαραχθῇ ἐν μέρει καὶ
ἐπὶ τῆς ὀπισθίας τῆς πλάκῳ ἐπιφανείας (εἰκὼν 2). Τὸ τῆς ὀπισθίας ἐ-
πιφανείας μέρος τοῦτο, παρ' ὅλα τὰ πολλὰ αὐτοῦ σφάλματα, τὰ ὁποῖα
ἀναμφιβόλως προὐκάλεσαν τὴν ἐκ νέου ἐπὶ τῆς ἐτέρας ἐπιφανείας χά-
ραξιν τοῦ ὕμνου, διηκόλυναν ἐν πολλοῖς τὴν τῶν κενῶν τῆς ἐμπρο-
σθίας ἐπιφανείας συμπλήρωσιν, τὴν ὁποῖαν μὲ πολλὴν ἐπιτυχίαν ἐξετέ-
λεσαν, ἐδημοσίευσαν δὲ καὶ τὸν ὅλον ὕμνον μετὰ σχολίων καὶ σοφῶν

2) Περὶ τοῦ Ἱεροῦ τοῦ Δικταίου Διὸς (θέσεως, ἐγέρσεως, καταστροφῆς), πε-
ρὶ θρυμματισμοῦ ἐπιγραφῶν καὶ ἀγαλμάτων κατὰ τὴν ἐπικράτησιν αὐτοῦ· πιστεύω,
τοῦ Χριστιανισμοῦ, γίνεται ἐκτενέστερος λόγος εἰς τὸ προσεχῶς ἐκδοθὲν βί-
βλιον ἡμῶν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ ἀρχαία Ἀνατολικὴ Κρήτη».

Οὕτω συμπληρωθεὶς, καταταχθεὶς καὶ στιχθεὶς ὁ ὕμνος, ὡς ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Ξανθοῦδιδου, ἔλαβε τὴν ἐπομένην μορφήν:

3. Τὴν παρὰ Ξανθουδίδου λαθοῦσαν ταύτην στροφὴν λαμβάνομεν ἀπὸ τοῦ Murray.

Ἄ[μῶν θόρε κές δέ] μνια
καὶ θόρ'.. εὖποκ' ἐ[ς ποίμνια]
[κές λήτ]α καρπῶν θόρε
κές τελεσ[φόρους αὔρας].

Ἰώ, κλπ.

Θόρε κές πόληας ἁμῶν
κές ποντόφόρο(υ)ς νᾶας
θόρε κές ν [έους πολ]εῖτας
θόρε κές θέμιν κ[λειτάν].

Β'. Παρατηρήσεις—Σημειώσεις

α'. Γενικαί

Χρονολογία τοῦ ὕμνου. Ἐκ τε τῆς γλώσσης καὶ ἐκ τοῦ τύπου τῶν γραμμάτων τῆς ἐπιγραφῆς κρίνοντες οἱ ἐκδότης τοῦ ὕμνου καθορίζουσι δύο διαφόρους καὶ πολὺ ἅπ' ἀλλήλων ἀπεχούσας χρονολογίας, τὴν τῆς ποιήσεως καὶ τὴν τῆς χαράξεως, ἀνάγουσι δὲ τὴν μὲν πρώτην εἰς τὸν Δον π. χ. τὴν δὲ δευτέραν εἰς τὸν Βον ἢ τὸν Γον μ. Χ. αἶωνα.

Εὐδιάκριτος εἶναι τῷ ὄντι ἡ ἐν τῷ ὕμνῳ κατὰ τε τὸν γλωσσικὸν τύπον καὶ κατὰ τὴν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὕμνου ἐμφαινομένην ἐκτέλεσιν αὐτοῦ ἐξειλιγμένη μορφή, ἡ ὁποία δὲν ἐπιτρέπει νὰ μεταφέρωμεν αὐτὸν εἰς ἐποχὴν πολὺ παλαιάν. Ἐν αὐτῷ βλέπομεν τοὺς στίχους χωριζομένους κατὰ σύστημα ἢ κατὰ στροφάς ὑπομνησκούσας τὸν εὐρέτην αὐτῶν Ἀλκμᾶνα (660 π. Χ.) βλέπομεν ἐπιδόους ὑπομνησκούσας τὸν Σιτησίχορον (632), ἔπειτα δὲ καὶ γλώσσαν κοινὴν ποιητικὴν τῶν περὶ τὸν Δον αἶωνα χρόνων μὲ ὀλίγους τινὰς δωρισμοὺς (α μακρὸν ἀντὶ η) ποικιλλομένην· βλέπομεν μουσικὴν τῶν πολυχόρδων ὀργάνων (πακτίδων ἢ παπιτίδων) τοῦ Τερπάνδρου (676), ὄρχησιν τοῦ Κρητὸς Θαλήτα καὶ κυκλικὴν τοῦ Ἀρίωνος (612) ὄρχησιν (4). Ἐκ τούτων δύναται νὰ ἐξαχθῇ χρονολογικὸν συμπέρασμα, ἀσφαλὲς μὲν ὅτι ὁ ὕμνος δὲν δύναται νὰ εἶναι προγενέστερος τοῦ Ζου αἰῶνος, ἥτοι τῆς ἐποχῆς τῶν ἀνωτέρω ποιητῶν τῶν τελειοποιησάντων τὴν ἐκτέλεσιν τῶν τοιούτων τῆς λυρικῆς ποιήσεων εἰδῶν, π ι θ α ν ὁ ν δὲ ὅτι δύναται ν' ἀναχθῇ εἰς τοὺς χρόνους τοὺς περὶ τὸν Δ' ἢ καὶ τὸν Γ' αἶωνα π. Χ.

Παρατηροῦμεν ὅμως —ὅπερ θὰ εἴπωμεν καὶ κατωτέρω—ὅτι ὁ ὕμνος

4. Ἡ ὄρχησις πάντως εἰς τὴν ἐν Κρήτῃ λατρείαν τοῦ Διὸς θὰ ἦτο ἀρχαιοτάτη, διότι, ἐπιστεύετο, κατὰ τὸν Λουκιανόν, ὅτι ὑπ' αὐτῆς τῆς Πέρας ἐδιδάχθη εἰς τοὺς Κουρήτας.

μνος ἐποιήθη διὰ νὰ ᾄδεται εἰς τὸ Ἱερὸν τοῦ ἐν Δίκτῃ Ἀντροῦ, τὸ ἀρχαιότερον, καὶ οὐχὶ εἰς τὴν Ἑλείας Χώρας, τὸ νεώτερον. Ἐνδέχεται λοιπὸν νὰ εἶναι πολὺ ἀρχαῖος καὶ ὁ ὕμνος, ἀρχαιότερος δηλ. τοῦ Γου ἢ καὶ τοῦ Δου αἰῶνος π. Χ. Πρέπει ἄρα νὰ δεχθῶμεν ὅτι ποιηθεὶς τὸ πρῶτον εἰς παλαιοτάτους χρόνους διὰ τὸ τοῦ Ἀντροῦ Ἱερὸν μὲ τὸν γλωσσικὸν καὶ τὸν ἀπλοὺν τῆς ἐποχῆς τύπον, ἐκρησιμοποιήθη βραδύτερον διὰ τὴν Ἑλείας Ἱερὸν μὲ περιεχόμενον μὲν τὸ αὐτό, ἀλλὰ μὲ γλωσσικὸν καὶ τεχνικὸν τύπον ὃν βλέπομεν ἐξειλιγμένον· διὸ καὶ ὁ Ξανθουδίδης, παρατηρῶν ὅτι ὁ τοῦ Δικταίου Ἱεροῦ καὶ ἕτερος, ὁ ὑπὸ τοῦ Στωϊκοῦ Κλεάνθους ποιηθεὶς ὕμνος πρὸς τὸν Δία, συμπίπτουσιν εἰς ἀρκετὰ σημεῖα, ἀποφαινεται εὐλόγως ὅτι ἀμφότεροι οἱ ὕμνοι θὰ ἐπήγασαν ἐξ ἀρχικῆς τινος παλαιοτέρας πηγῆς, γνωστῆς εἰς τοὺς ποιήσαντας αὐτούς.

Διάφοροι πρὸς τὸν Δία ὕμνοι. Ἡ παλαιοτέρα δ' αὕτη πηγὴ ἢ ὁ ἀρχαιότερος πρὸς τὸν Δία ὕμνος, καθ' οἷονδήποτε τρόπον συντεταγμένος καὶ ᾄδόμενος, θὰ εἶναι, ὡς εὐνόητον, πολλῶ μεταγενέστερος τοῦ χρόνου τῆς καθιερώσεως ἐτησίας ὑπὲρ τοῦ Διὸς ἑορτῆς μὲ ἀπομίμησιν τοῦ ἐπεισοδίου τῶν Κουρήτων. Κατὰ τὰς πρώτας ἐτησίας ἑορτᾶς ὁ χορὸς θὰ ἤρκετο εἰς τὴν σιωπηρὰν τοῦ ἐπεισοδίου ἀναπαράστασιν, χορεύων μόνον, ὡς οἱ Κουρήτες, καὶ κρούων τὰς ἀσπίδας· ἐπιστεύετο δ' ἄλλωστε ὅτι διὰ μόνης τῆς συγκεντρώσεως πλήθους ἀνθρώπων, τῆς ὁμαδικῆς κινήσεως καὶ τοῦ θορύβου τῶν ποδῶν καὶ τῶν ὅπλων προὔκαλειτο ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ. (5)

Βραδύτερον προσετέθη ἡ διὰ τοῦ λόγου ἢ τοῦ ᾄσματος διερμηνεύσεις τῆς παραστάσεως καὶ ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἐπικλήσις, ὅτε καὶ ἐποιήθη ὁ πρῶτος ὕμνος. Ἐχομεν δ' ἔκτοτε γνωστοὺς ἤδη ὕμνους ἢ παιδνας, πλὴν τοῦ εἰς τὸν Δικταῖον Δία (ἀγνώστου Ποιητοῦ), τὸν εἰς τὸν αὐτὸν Θεὸν ὕμνον τοῦ Κλεάνθους (331—251) καὶ τὸν τοῦ Καλλιμάχου τοῦ Κυρρηναίου (260—230), πιστεύομεν δ' ὅτι καὶ ἄλλοι ἀναμφιβόλως πρὸς τὸν αὐτὸν Θεόν, ὡς Ἀρκάδα, ὡς Δωδωναῖον, ὡς ἄλλον τοπικὸν ἢ καὶ ὡς ἐθνικόν, Πανελλήνιον, Δία, θὰ ἐκυκλοῦντο ὕμνοι, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πρὸς τὸν τοῦ Διὸς ὅμοιοι, καὶ ἄλλοι πρὸς ἄλλους Θεοὺς. Γνωστοὶ δὲ τοιοῦτοι εἶναι ὁ ἐν Δελφοῖς πρὸ 40)ετίας καὶ πλέον ἀνακαλυφθεὶς ὕμνος εἰς τὸν Ἀπόλλωνα (ἔργον ποιητοῦ Ἀθηναίου περὶ τὸ 278 π. Χ.), καὶ ὁ παιὰν τοῦ Ἀριστονόου τοῦ Κορινθίου, ὁ ὁποῖος, πλὴν τοῦ εἰς τὸν Ἀπόλ-

5. Τοιαύτη ἰδέα δὲν δύναται νὰ μᾶς ξενίξῃ. Καὶ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ἀναγινώσκομεν, ὡς ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ λεχθέντα, «Ὁ γὰρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἕμὸν ὄνομα ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν. (Ματθ. 18. 20). Καὶ εἰς τὰς πνευματικὰς συνεδριάσεις γινώσκομεν ὅτι διὰ τῆς συγκεντρώσεως πολλῶν προσώπων ἐπὶ τὸ αἰτὸ καὶ διὰ τίνος προῤευχῆς ἐπιζητεῖται ἢ καὶ ἐπιτυγχάνεται ἡ προσέλευσις τῶν πνευμάτων.

λωνα, φαίνεται ὅτι καὶ εἰς ἄλλους θεοὺς ἐποίησεν ὕμνους ἐντὸς τῆς αὐτῆς χρονικῆς περιόδου τοῦ Γου αἰῶνος, ὡς συνάγομεν ἀπὸ τιμητικῶν ὑπὲρ αὐτοῦ ψήφισμα τῶν Δελαφῶν. (6) Τοιοῦτοι ὕμνοι θὰ ἦσαν πολὺ γνωστοὶ κατὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ μάλιστα κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα, ὁπότε αἱ ἀκολουθίαι τῆς χριστιανικῆς λατρείας καθωρίσθησαν καὶ ἐσυστηματοποιήθησαν ὡς καὶ σήμερον ἀκόμη ἔχουσι, διότι πολλὰ τῶν ἐθνικῶν ἐκείνων ὕμνων βλέπομεν περιλαμβανόμενα εἰς τοὺς τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ὕμνους, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐπομένοις ὁριστικώτερον θὰ εἴπωμεν.

Ἐποχὴ τοῦ ἔτους καὶ ἡ ἑορτὴ. Ἡ ἐν τῷ Δικταίῳ Ἄντρω, ὡς καὶ ἡ ἐν τῷ τῆς Ἑλείας Ἰερῷ ἑορτὴ τοῦ Διὸς ἦτο ἑτησίᾳ. Ἐξάγεται τοῦτο ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὕμνου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀναγινώσκομεν: «Δίκταν ἐς ἐνιαυτὸν ἔρπε» καὶ «βρῦον κατήτος ἡ—κατ' ἐμὴν διόρθωσιν—καὶ τητες». Ἀλλ' εἰς ποίαν τοῦ ἔτους ὥραν ἐτελεῖτο αὕτη; Ἀγομένη ἐπὶ τοῖς γενεθλοῖς τοῦ Διὸς καὶ συμβολίζουσα τὴν ἀναγεννωμένην φύσιν, διότι ἐπιστεύετο ὅτι μὲ τὰ εἰς ὕψος ἄλματα ἐνισχύετο ἡ αὐξήσις τῶν φυτῶν καὶ προὔκαλειτο ἡ ἀφθονία τῶν ἀγαθῶν τῆς γῆς, πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἐτελεῖτο κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἑαρος, ὡς καὶ τὸ παρ' ἡμῖν Πάσχα. Τότε καὶ αἱ σποραὶ τῶν δημητριακῶν ἦσαν πλέον λήϊα, διὰ τὰ ὁποῖα γίνεται ἐπὶ κλήσις πρὸς τὸν Δία. Τότε καὶ ἐπέτρεπεν ἡ ἐποχὴ τὴν ἐξωθεν προσέλευσιν πολλῶν προσκυνητῶν.

β'. Κατὰ μέρη

Ἐν τῇ προφῳῇ, τῇ καὶ ἐπωδῳ

Ἰώ. Ἐπιφώνημα, ὡς ἐκτεταμένος τύπος τοῦ κλητικοῦ Ὡ. Ἐν τῷ ὕμνῳ τοῦ Ἀπόλλωνος φέρεται Ἰή καὶ Ἰή Παιάν, εἰς τὸ ὁποῖον ὁμῶς ἀποδίδουσι τινες ἔννοιαν διάφορον τῆς τοῦ ἀπλοῦ κλητικοῦ ἐπιφωνήματος.

Μέγιστε Κούρε. Πιστεύω ὅτι δὲν πρόκειται περὶ θεοῦ Κούρου, παραχθέντος ἀπὸ τοὺς Κουρήτας, ὡς Σατύρου, Σιληνοῦ, ταυτιζομένου δὲ ἐνταῦθα πρὸς τὸν Δία, ὡς φρονεῖ ὁ Murray, ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ τοῦ Διὸς—Νηπίου, ὡς υἱοῦ τοῦ Κρόνου. Ὁ Ἐ. καλεῖ αὐτὸν θεῖον κοῦρον. Πρέπει ἄρα νὰ ἐρμηνεύσωνεν: Μέγιστε, Ὑπερτάτε, Ὑψιστε Παῖ.

Κρόνιε. Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἡ λέξις φέρεται γεγραμμένη, εἰς πάσας τὰς ἐπαναλήψεις αὐτῆς. Κρόνιε, δι' ἀπαίτησιν μετρικῇν.

Πανκροχτές. Ἐκ τῶν ἐπιθέτων τοῦ Διὸς, ὡς ὑπερτάτου θεοῦ, ἦτο

6. «Δελφοὶ ἔδωκαν Ἀριστονόφ, ἐπεὶ τοὺς ὕμνους τοῖς θεοῖς ἐποίησεν, αὐτῷ καὶ ἐγκόνοις προξενίαν, εὐεργεσίαν, προμαντείαν, προεδρίαν, προδικίαν, ἀσυλίαν πολέμου καὶ ἀτέλειαν πάντων καὶ ἐπιτιμὴν καθάπερ Δελφοῖς. Ἀρχοντος Λαμοχάρεος, βουλευόντων Ἀντιάνδρου, Ἐρασίπου, Εὐαρχίδα» (Sylloge 3 Dittenberger, I p 690 decr. 449).

καὶ τὸ παγκρατὴς ἢ παντοκρατὴς=παντοκράτωρ, παντοδύναμος, κράτιστος. Παρόμοιον ἐπίθετον (πανκρατὲς αἰεὶ) περιλαμβάνεται καὶ ἐν τῷ τοῦ Στωϊκοῦ Κλεάνθους ὕμνῳ.

Γάνους. Γάνος=ους (τὸ)—χαρά, τέρψις, φῶς, λαμπρῶν, οὐρανός, αἰθήρ, ὕδωρ, πᾶν ἐν γένει τὸ λάμπων.

“Ὅθεν: πανκρατὲς γάνους=κύριε τῆς χαρᾶς κατὰ Ξ. (8), κύριε παντός τοῦ λάμποντος, κατὰ Murray, κύριε τῶν ὑδάτων, κατὰ A. J. Reinach (ἐ). Ἐκλαμβάνεται οὕτω τὸ ἐπίθετον **πανκρατὲς** ὡς ἰσοδυναμοῦν ἀπλῶς πρὸς τὸ **κρατῶν**, **κυριαρχῶν**, ὡς ρηματικὴν δηλ. ἔχον ἔννοιαν καὶ δεχόμενον ἀντικείμενον τὴν γενικὴν **γάνους**. Ἀλλ’ οὕτω περιορίζεται ἢ ἀπεριόριστος τοῦ Διὸς δύναμις, ἢ παντοδυναμία τὴν ὁποῖαν ἐμφαίνει τὸ ἐπίθετον, καὶ δὲν πιστεύω ὅτι μὲ τὴν τοιαύτην περιωρισμένην ἔννοιαν θὰ ἐτίθετο εἰς τὸν ὕμνον τὸ ἐπίθετον τοῦτο, ἀλλὰ μὲ δλὴν καὶ ἀκεραία τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ, ὡς καὶ παρὰ Κλεάνθει.

Φρονῶ ὅτι θεραπεύεται τὸ πρᾶγμα, ἂν λάβωμεν ὡς γενικὴν κητικὴν τὸ γάνους, ὅτε: πανκρατὲς γάνους=παντοδύναμε τοῦ λάμποντος στερεώματος ἢ ἐν τῷ λάμποντι στερεώματι, κατ’ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ σκοτεινὸν στερέωμα, τὸν Ἄδην, τὸν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν ἄλλου θεοῦ—τοῦ Πλούτωνος—ὑπαγόμενον. Πιθανώτερον ἀκόμη: παντοδύναμε τοῦ αἰθέρος ἢ ἐν τῷ αἰθέρι, ἐν τῇ κατοικίᾳ δηλ. τῶν θεῶν (9) ὑπέρτατε πάντων τῶν θεῶν.

Βέβηκες. Ὁ Murray γράφει τὴν λέξιν εἰς ἴδιον στίχον, διὰ λόγους μετρικοῦς. Προτιμῶμεν τὴν κατάταξιν ταύτην, ἀλλὰ πρέπει ἡ τελευταία τῆς λέξεως συλλαβὴ νὰ προσμετρηθῇ μὲ τὸν ἐπόμενον στίχον, μετὰ τοῦ ὁποῦ ἄλλωστε ἐνουμένη ἡ λέξις ἀποτελεῖ τὴν πρότασιν: **Βέβηκες Δαιμόνων ἄγώμενος**=ἔχεις βαδίσει, ἔχεις ἀποβῆ, εἶσαι (10) ἡγούμενος Δαιμόνων, ἡγεῖσαι τῶν ἄλλων θεῶν («πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε» καθ’ Ὁμήρῳ).

Δαίμονες ἐκαλοῦντο κυρίως μὲν κατώτερα τινὰ πνεύματα, τὰ ὁποῖα καὶ ἐθεωροῦντο ὡς ὑπηρεταὶ ἢ ἀκόλουθοι τοῦ Διὸς καὶ τῶν λοιπῶν θεῶν· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ θεοὶ ἐκαλοῦντο Δαίμονες, ὡς βλέπομεν παρ’ Ὁμήρῳ (11) καὶ ἐν τῷ προμνησθέντι τοῦ Κλεάνθους ὕμνῳ, ἐν τῷ ὁποίῳ

8. Ὑποθέτω ὅτι ἐστηρίχθη ὁ Ξ ἐπὶ τῆς ιδέας ὅτι ἡ χαρά, γνώρισμα τῆς παιδικῆς, τῆς κατ’ ἐξοχὴν φαιδρᾶς, ἡλικίας, προσαρμόζεται καὶ πρὸς τὴν τοῦ Διὸς—Νηπίου. ε’. *Revue des Etudes Grecques* 1911, p. 332.

9. «Ἐν αἰθέρι ναίων» (Ἰλιάδος B, 412). «Διὸς πατρόςφου βωμὸς ἐστ’ ἐν αἰθέρι» (Πολιτ., Πλάτωνος). «Κατ’ αἰθέριον πόλον» (ὕμνος Κλεάνθους).

10. Γνωστὴ ἡ σημασία τοῦ βέβηκα=ἵσταμαι, εἶμαι. «ἐν μάχῃ βεβώς». «Ποῦ κυρεῖ βεβώς;» (Εὐριπ.). «ἐν γούνασι βεβηκέναι». Βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ βέβηκεν» (Αἰσχ. Ἄγαμ. 35).

11. «Ἡ δ’ (Ἀθήνη) βεβήκει δώματ’ ἐς αἰγιόχοιο Διὸς μετὰ Δαίμονας ἄλλους» (Ἰλ. A. 221—92).

καὶ αὐτὸς ὁ Ζεὺς ὀνομάζεται Δαίμων (12). Καὶ ἐν τῷ παρόντι ὕμῳ φανε-
ρὸν εἶναι ὅτι Δαίμονες νοοῦνται αὐτοὶ οἱ θεοὶ καὶ οὐχί, ὥς τινες θέλου-
σιν, ἄλλοι Κουρήτες (στ').

Δίκτην ἐς ἐνικυτόν. Καθ' ἕκαστον ἔτος, κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν
γενεθλίων του, ἐπιστεύετο ὅτι κατήρχετο εἰς Δίκτην ὁ Ζεὺς ἢ ἐκαλεῖτο νὰ
κατέρχεται διὰ τὴν ἐτησίαν ἑορτήν, καθ' ἣν μόνην ἦδετο καὶ ὁ ὕμνος.

Παρατηροῦμεν ἐνταῦθα ὅτι εἰς τὴν Δίκτην καὶ οὐχί εἰς τὸ ἐν Ἑλείᾳ
Χώρα Ἱερὸν προσκαλεῖται ὁ Ζεὺς καὶ συναγομέν ἐκ τούτου—ὅπερ καὶ
εἰς τὴν περὶ χρονολογίας εἰδικὴν σημειώσιν ἐσημειώσαμεν—ὅτι ὁ ὕμνος,
ὑπὸ ἄλλην πάντως μορφήν καὶ τεχνικὴν διατύπωσιν, εἶναι πολὺ ἀρ-
χαιότερος τοῦ Δου αἰῶνος π. Χ.

Ἔρπε. Συνήθης ἡ λέξις καὶ εἰς τὰς μεταξὺ Κρητικῶν πόλεων
συνθήκας ἰσοπολιτείας, ὡσάκις ἐν αὐταῖς ἐγένετο λόγος περὶ δικαιωμά-
των Ἀρχοντος (Κόσμου) ἐπισκεπτομένου τὴν σύμμαχον πόλιν. Οὕτως ἀ-
ναγινώσκομεν: «Ὁ Κόσμος Ἱεραπυντίων ἐρπέτω Λυττοῖ εἰς τὸ Ἀρχεῖον»
καὶ ἄλλα παρόμοια εἰς ἄλλας παρεμφερεῖς συνθήκας. Προσαρμόζεται δὲ
ἡ λέξις πρὸς τὴν βραδείαν καὶ μετὰ τινος συστολῆς γινομένην κίνησιν
τοῦ ξένου ἐπισκέπτου καὶ ἀποτελεῖ ἑκφράσιν εὐγενικωτέραν τοῦ ἔρχου
ἢ ἐρχέτω, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν «ὀρίστε» «κοπιάσετε».

Γέγαθε. τοῦ γηθέω ἢ γέγηθα=χαίρω, εὐφραίνομαι.

Μολπή. Μολπή, τὸ ἄσμα, ὁ ὕμνος, ἀλλὰ κυρίως τὸ ὑπὸ ρυθμι-
κῶν κινήσεων, ὑπὸ ὀρχήσεως, συνοδευόμενον ἄσμα.

Ἐν τῇ 1η στροφῇ

Κρέκομεν. Κρέκω=κρούω, παίζω, ἐπὶ ἐγχόρδου μουσικοῦ ὀργά-
νου (πηκτίδος=ἄρπας, ὡς ἐνταῦθα).

Ἐκαὶ στάντες. Δὲν δυνάμεθα βέβαια νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι τὰ τοῦ
χοροῦ πρόσωπα ἴσταντο ἀκίνητος, ὡς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ (13),
ἀλλ' ὠρχοῦντο ἀσπίδας καὶ ξίφη (ἢ δόρατα) ἐν ταῖς χερσὶν ἔχοντα, διότι
πρῶτον μὲν ἀπεμιμοῦντο τὴν περὶ Κουρήτων Ἱερέων παράδοσιν, καθ'
ἣν οὗτοι ἀσπίδοφοροῦντες πόδας ἔκρουον, ἥτοι ὠρχοῦντο, κατ' ἐντολὴν
καὶ ὀδηγίαν αὐτῆς τῆς Ρέας, ἔπειτα δὲ εἶχεν ἤδη ἀπὸ τοῦ Θαλήτα καὶ
Ἀρίωνος καθιερωθῇ τάξις, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ ἐν τῇ λυρικῇ ποιήσει μου-
σικὴ συνοδευέτο ὑπὸ ὀρχήσεως κυκλίου. Ἀλλωστε καὶ ἐν τῇ τοῦ ὕμνου
λέξει μολπή ἐνυπάρχει ἡ ἐννοια τῆς ρυθμικῆς ὀρχήσεως. (14). Πρέπει

12. «Οὐδέ τι γίγνεται ἐπὶ χθονὶ σοῦ δίχα, δαῖμων».

στ. Miss J. E. Harrison «The Kouretes and Zeus Kouros». (An-
nual Brit. Sch. Athens XV 1908—9, p.310).

13. Ἐξαίρεσι τοῦ κατὰ τὴν γαμήλιον τελετὴν χοροῦ, τοῦ καλουμένου
«χοροῦ τοῦ Ἡσαΐα».

14. Χορός, ὁ κατ' ἀπομίμησιν τοῦ μυθολογουμένου χοροῦ τῶν Κουρήτων
ἐπινοηθεὶς, ἐν Κρήτῃ δὲ τὸ πρῶτον καὶ ἐν Σάργῃ κατόπιν κατὰ τὰς θρησκευ-

λοιπόν νά υποθέσωμεν ὅτι διὰ τοῦ *στάντες* ἐμφαίνεται εἴτε ἡ ἀρχική περὶ τὸν βωμὸν τοποθέτησις τῶν ὄρχουμένων, εἴτε ἡ μετὰ τὴν ὄρχησιν ἐπακολουθοῦσα στάσις, διότι ὄρχησις καὶ στάσις διεδέχοντο ἀλλήλας καὶ ἐν ἐκάστῃ στάσει ἦδετο μία τοῦ ὕμνου στροφή. (15).

Τὸν πρὸ τοῦ *στάντες* σύνδεσμον *καὶ* μεταφέρομεν εἰς τὸ τέλος τοῦ προηγουμένου στίχου χάριν τοῦ μέτρου.

Ἐὐερκῆ = καλῶς περιτετοιχισμένον. Ποιητικὴ ὑπερβολή, ἃν πρόκειται περὶ τοῦ ἐν Ἑλέϊα Χώρᾳ Ἱεροῦ τῆς τελευταίας αὐτοῦ ἐποχῆς καὶ ἃν νοοῦνται οἱ περίβολοι τούτου· διότι οἱ περίβολοι οὗτοι ἦσαν πολὺ ἀπλοῖ. Οἱ τοῖχοι τοῦ μέν ναοῦ ἦσαν ξύλινοι (16), τοῦ δὲ ἐξωτερικοῦ περιβόλου, ὡς ἰδίους ὅμασιν ἀντελήφθην, ἐκ λίθων ἀκατεργάστων καὶ ἄνευ ἀσβεστοκονιάματος. Ἄλλ' ὁ ὕμνος, ὃν καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον εὐρίσκομεν πολλῶ ἀρχαιότερον τοῦ Δ' αἰῶνος, θὰ σχετίζεται πρὸς παλαιὰν τοῦ Δικταίου Ἱεροῦ, ἃν μὴ πρὸς τὴν τοῦ ἐν Δίκτῃ Ἀντροῦ, ἀρχιτεκτονικὴν κατάστασιν, πιθανὸν δὲ καὶ νά νοηται ἡ κυρτὴ τοῦ κυλινδρικοῦ Βωμοῦ ἐπιφάνεια, ἡ ὁποία ἐκοσμεῖτο συνήθως δι' ἀναγλύφων παραστάσεων.

Ἐν τῇ Πα στροφῇ

Ἐνθα = Ἐνταῦθα, ἐν τῇ Δίκτῃ (ἐν τῷ Δικταίῳ Ἀντρῷ), διότι ἐκεῖ ἀσπιδηφόροι τροφῆς παρ' Ῥέας λαβόντες ἀπέκρυψαν τὸ ἀθάνατον παιδίον ὀρχούμενοι. Διὰ τοῦ *ἐνθα* τούτου ἐπιβαιβεύεται, ὅτι ἀνωτέρω ἐσημείωσα περὶ τῆς εἰς Δίκτην ἢ Δικταῖον Ἀντρον καὶ οὐχὶ εἰς τὸ ἐν

τικὰς ἐορτὰς χορευόμενος, πιστεύεται ὅτι ἦτο αὐτὴ ἡ πυρρίχη (πυρρίχιος ἢ πρύλις), τὴν ὁποίαν οἱ φιλοπόλεμοι Δυριεῖς μετέτρεψαν εἰς πολεμικὸν χορόν, (προγύμνασμα πολέμου), καὶ τὴν ὁποίαν περιγράφει εἰς τοὺς Νόμους τοῦ ὁ Πλάτων (Βιβλ. VII, ἐδ. 815 κ. ε').

Ἡ Πυρρίχη διετηρήθη καὶ ἀκόμη σήμερον διατηρεῖται ὑπὸ τὸ ὄνομα *πηδηκτὸς* ἐν ταῖς κεντρικαῖς καὶ ἀνατολικαῖς Ἑπαρχίαις, *Πεντοζάλης* δὲ ἐν ταῖς δυτικαῖς. Περιγράφεται ὑπὸ τοῦ Περιηγητοῦ Belon — 1575 ὑπὸ τοῦ Dapper — 1703 (βλ. ΓΡ. Παπαδοπετράκι «Ἱστορία Σφακίων» σελ. 57), ἀλλὰ πλήρη τοῦ Πηδηκτοῦ καὶ τῶν παραλλαγῶν αὐτοῦ περιγραφὴν μᾶς δίδει ἐν εἰδικῷ αὐτοῦ Συγγραμμάτι ὁ, Γ. Ι. Χατζιδάκις ὡς καὶ Μονογραφίαν δημοσιευθεῖσαν ἐν Ἑρακλείῳ τῷ 1909 εἰς τόμον Β' τῆς «Κρητικῆς Στοᾶς» Μουρελλοῦ.

15. Ἐν τῷ ὕμνῳ, περὶ οὗ ἐνταῦθα πρόκειται καὶ εἰς ὃν δὲν ὑπάρχουσιν ἀντιστροφαί, δὲν δυνάμεθα νά δεχθῶμεν ὅτι συνέβαινε τὸ ἐν ἄλλοις ὅσμοσιν, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ χορὸς ἦδε κινούμενος ἢ δὲ κίνησις ἐγίνετο ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ, ὅταν ἦδετο ἡ στροφή, καὶ ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερά. ὅταν ἦδετο ἡ ἀντιστροφή.

16. Ἐκ τῶν ξυλίνων τοίχων εἰκάζω ὅτι τὸ Ἱερόν, τὸ ὁποῖον εὐρέθη ἐπὶ ἀρχαιότερων θεμελίων ἀνφοδομημένον, θὰ κατεστράφη τὸ πρῶτον ὑπὸ σεισμοῦ, πρὸς πρόληψιν δὲ παρομοίας καταστροφῆς ἀνηγέρθη μὲ ξυλίνους τοίχους.

Ἐλέει Χώρα Ἱερὸν προσκλήσεως τοῦ Διὸς καὶ περὶ ἀρχαιότητος τοῦ ὕμνου.

Ἀσπιδοφόροι τροφῆς. Εἰς τὴν πλάκα (ὀπισθίαν ἐπιφάνειαν) διακρίνονται μόνον τὰ γράμματα «ασ πι δ. Τὴν συμπλήρωσιν ἔκαμεν ὁ Bosanquet ἡσπάρσθησαν δὲ κατόπιν καὶ οἱ Murray καὶ Ξανθοῦδιδης, ἀποδίδοντες ἴσως γενικωτέραν ἔννοιαν εἰς τὴν λέξιν τροφῆς (=φύλακες) ὥστε νὰ περιλαμβάνωνται καὶ οἱ Κουρήτες, οἱ μόνοι ἀσπιδοφοροῦντες. Ἀλλ' ἐν τῷ ὕμνῳ μοι φαίνεται πιθανώτερον ὅτι εἶχε τεθῆ ἡ λέξις Κουρήτες, καὶ οὐχὶ τροφῆς. Γεννᾶται μὲν διὰ ταύτης μία μετρικὴ ἀταξία (— — ὑ ἀντί—υ—υ), ἀλλ' ὁμοίαν περίπου ἀταξίαν βλέπομεν καὶ ἐν τῇ πρώτῃ στροφῇ: μεῖξαντες ἄμ' αὐλοῦσιν (- - υ υ - - υ). Προτιμῶ λοιπὸν τὴν λέξιν Κουρήτες. Διὰ τὴν ἀσπιδοφορίαν τῶν Κουρήτων ἔχομεν ἐντεῦθεν ἄλλην ἐπίσημον μαρτυρίαν. Τὸ ὅτι δὲ καὶ ὁ ἐν τῷ Δικταίῳ Ἱερῷ χορὸς ἡσπιδοφόροι κατὰ τὴν ἀναπαράστασιν τοῦ μύθου τῶν Κουρήτων ἔχομεν ὡς ἀπόδειξιν τὰς παρὰ τὸ Ἱερὸν εὑρεθείσας χαλκᾶς ἀσπίδας, οἷαι ἐν τῷ Ἰδαίῳ Ἀντρώ εὑρέθησαν, αἱ ὅποίαι θὰ ἐχρησιμοποιοῦντο ἀναμφιβόλως πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν καὶ δὲν θὰ ἦσαν ἀναθηματικά, ὡς ἐχαρακτηρίσθησαν.

Ἐν τῇ IIIῃ στροφῇ

Ὀλόκληρος ἡ στροφή αὕτη, πλὴν τῶν τριῶν αὐτῆς τελευταίων λέξεων, λείπει καὶ οἷαδῆποτε συμπλήρωσις δὲν κατέστη δυνατὴ. Μόνον ἐν τῇ τοῦ ὕμνου ἐμμέτρῳ παραφράσει, ἣν ἐν τέλει παραθέτομεν, ἐπιχειροῦμεν μίαν, κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦλάχιστον, συμπλήρωσιν, ἡ ὁποία πιστεύομεν ὅτι δὲν ἀφίσταται κατὰ πολὺ τῆς πραγματικῆς.

Τὰς κελᾶς Ἀοῦς. ἐκ τῶν λέξεων τούτων, τῶν μόνων, ὡς εἵπομεν, περισωθεισῶν ἐκ τῆς ὅλης στροφῆς, ἐξάγει ὁ Ξ. ὅτι ἐν αὐτῇ θὰ ἐγένετο λόγος περὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ Διὸς, ὡς βασιλέως τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τοῦ αἰθέρος κανονισμοῦ τοῦ σύμπαντος, τῆς διαίρεσεως τοῦ χρόνου εἰς τὰς τέσσαρας τοῦ ἔτους ὥρας, τῆς νυκτὸς καὶ τῆς ἡμέρας κλπ. Νομίζω ὅμως ὅτι ἄλλο τι ἢ ἔννοια ἀπαιτεῖ. Ἀφοῦ δηλονότι ἐν τῇ ἐπομένῃ IV στροφῇ, ἡ ὁποία μετὰ τῆς III, ὡς θὰ εἴπωμεν ἐν τέλει, ἀποτελοῦσι τὸ δεῦτερον μέρος τοῦ ὕμνου, γίνεται λόγος περὶ εὐφορίας τῶν καρπῶν τῆς γῆς καὶ περὶ Εἰρήνης, ἐν τῇ III στροφῇ θὰ προηγείτο ὁ περὶ εὐκρασίας ἀέρων (17), ὃν ἀναφέρω ἐν τῇ παραφράσει.

Ἐν τῇ IV στροφῇ.

Ἦρσι. Θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Θέμιδος, ἐκπροσωποῦσαι

17. Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ, ἀκούομεν κατὰ τὴν αὐτὴν σειρὰν: «Υπερ εὐκρασίας ἀέρων, εὐφορίας τῶν καρπῶν τῆς γῆς καὶ καιρῶν εἰρηνικῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν», τὰ ὁποῖα ἀπὸ τοῦ ὕμνου ἢ ἀπὸ τῶν ὕμνων τοῦ Διὸς ἐλήφθησαν, ὡς προείπομεν, καὶ τοιαύτην ἐν αὐτῷ θὰ εἶχον σειρὰν, καθ' ἣν προηγίτο ἡ εὐκρασία τῶν ἀέρων, ὡς ἄλλωστε καὶ φυσικῶς προηγίται αὕτη τῆς εὐφορίας, ὡς τὸ αἷτιον τοῦ ἀποτελέσματος.

τάς τοῦ ἔτους ἐποχάς καί διὰ τῆς κανονικῆς αὐτῶν ἀλληλοδιαδοχῆς γινόμεναι δημιουργοί τῆς φυσικῆς τοῦ κόσμου τάξεως. Αἱ αὐταὶ ἤ, κατ' ἄλλους, ἄλλαι, τῶν αὐτῶν γονέων τέκνα, ἔφερον τὰ ὀνόματα Δίκη, Εἰρήνη καὶ Εὐνομία, αἱ ὁποῖαι καὶ φέρονται ἐν τῷ ὕμνῳ ὡς τὰ μέγιστα ἐν τῇ Κρινώσῃ ἀγαθὰ (18).

Κατῆτος. Ὁ Murray γράφει διὰ τὴν λέξιν : κατὰ Φέτος —καταέτος —κατᾶτος—κατῆτος, ἀλλὰ καὶ ἐπάγεται : «δὲν δύναμαι νὰ εὕρω καμμίαν ἔνδειξιν ὅτι ἔχει οὕτω».

Ὁ Ξ., σιωπηρῶς ἀποδεχόμενος τοῦ Murray τὴν γνώμην, ἐρμηνεύει τὴν λέξιν διὰ τοῦ : *κχτ'* ἔτος.

Ἀλλ' ἡ ἔννοια, ὡς ἐγὼ τοῦλάχιστον διατυπώνω αὐτὴν ἐν τοῖς ἐπομένοις, δὲν ἀπαιτεῖ : *κχτ'* ἔτος, ἀλλ' ἐφέτος. Γράφω λοιπόν : κατὰ τῆς (=καὶ τούτῳ τῷ ἔτει), φρονῶν ὅτι οὕτως εἶχεν ἡ λέξις ἐν τῷ ὕμνῳ διὰ νὰ ἀποδίδῃ τὴν ἀπαιτουμένην τῆς στροφῆς ἔννοιαν. Πιστεύω δὲ ὅτι τοῦ χαράκτου λαῶτος ἦτο ἡ γραφὴ ΚΑΤΗΤΟΣ, ἡ ὁποία σημειωτέον ὅτι ἐλήφθη ἀπὸ τῆς ἐν τῇ ὀπισθῇ τῆς πλακὸς ἐπιφανείᾳ σφαλερᾶς γραφῆς.

Ἄλλα τε θνητ' ἄμφεπε ζῶ' κατὰ συμπλήρωσιν Ξανθ.

Πάντα τ' ἄγρι' ἄμφεπε ζῶ' κατὰ τὴν τοῦ Bosanquet καὶ Murray, ὁ ὁποῖος ὁμῶς προσθέτει ὅτι ἡ ἀποκατάστασις τοῦ εἶναι ἀπλῶς *exempli gratia*.

Πρὸς τοιαύτας συμπληρώσεις ὠρμήθησαν πιθανῶς οἱ σοφοὶ οὗτοι ἐπιστήμονες σκεφθέντες ὅτι, ἀφοῦ ἐν τῷ προηγουμένῳ στίχῳ γίνεται λόγος περὶ βροτῶν (ἀνθρώπων), εὐλογον εἶναι νὰ ὑποτεθῇ ὅτι εἰς τὸν ἐπόμενον, εἰς ὃν μάλιστα διεσώθησαν ἡ λέξις, ζῶα καὶ μία πρὸ αὐτῆς κατὰληξις (ΠΕ), θὰ ἐγίνετο μνεῖα καὶ περὶ τῶν θνητῶν τούτων ὄντων, ἡγουν περὶ τῶν ζώων.

Παρατηροῦμεν ὁμῶς ὅτι τόσον ἡ μὲν ὁσον καὶ ἡ δὲ τῶν συμπληρώσεων τούτων θέλουσιν ὡς μόνον τοῦ ἄμφεπε ἀντικείμενον τὰ θνατὰ ἢ ἄγρια ζῶα, ἐν ᾧ φίλολος Εἰρήνη δὲν ἀμφιέπει μόνον τὰ ζῶα (ὅσα νοοῦνται ὑπὸ τῶν συμπληρωτῶν), ἀλλὰ πάντα ἐν γένει τὰ θνητὰ ὄντα, τὸν ἄνθρωπον δηλ. καὶ τᾶλλα ζῶα, περισσότερον μάλιστα, ἢ μὴ μόνον, τὸν ἄνθρωπον, διότι μεταξύ τῶν ζώων (τῶν ἀγρίων), ἐκ τῶν ὁπίων τὰ μὲν γίνονται ἐκ φύσεως βορὰ τῶνδὲ, εἰρήνη δὲν βασιλεύει ποτέ. (19)

18. «Μηδὲν γὰρ εἶναι μᾶλλον δυνάμενον εὐδαίμονα βίον παρασκευάσειν τῆς Εὐνομίας καὶ τῆς Δίκης καὶ τῆς Εἰρήνης» (Διόδωρος Σικελιώτης, Υ, σγ.)

19. «Τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων ἰχθυῖσι μὲν καὶ θηροῖ καὶ πετεινοῖς ἐσθόμεν ἁλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶν αὐτοῖς ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην, ἣ πολλὸν ἀρίστη γίγνεται». (Ἡσιόδου Ἔργα καὶ ἡμέραι 274).

Ἐξ ἄλλου, δὲν φαίνεται πιθανόν ὅτι ἐτέθησαν πλεοναστικῶς ἐν τῷ ὕμνῳ ἀμφότεραι αἱ λέξεις : *θηητὰ* καὶ *ζῶα*, ἀφοῦ θὰ ἤρκει μία μόνον αὐτῶν, *ζῶα* ἢ *θηητὰ*, διότι τὰ *ζῶα* εἶναι *θηητὰ* καὶ τὰ *θηητὰ* εἶναι *ζῶα*.

Ἀλλὰ καὶ τοῦτο πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ πρὸς τὰ *ζῶα* συμπάθεια ἢ καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν μας παρὰ μεμορφωμένοις μόνον καὶ εὐαισθητοῖς ἀνθρώποις παρατηρουμένη, δὲν θὰ ἦτο, πιστεύω, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς τοῦ ὕμνου ποιήσεως — πολλῶς δηλ. πρὸ τοῦ Δ' αἰῶνος — τόσον ἀνεπτυγμένη ὥστε νὰ μνημονεύεται ἐν αὐτῷ τῷ ὕμνῳ ἡ θεία ἐπὶ τῶν ζῶων προστασία, ἔστω καὶ ἂν ἀφεώρα εἰς τὰ διὰ τὴν συντήρησιν μόνον ἢ καὶ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀνθρώπου χρησιμοποιούμενα *ζῶα* (20), διότι ἡ ἐπ' αὐτῶν προστασία ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἑμμεσον διὰ τὸν ἄνθρωπον εὐεργεσίαν, τὸν ὑπὸ τῶν ζῶων ὑπηρετούμενον καὶ ὠφελούμενον (21).

Ἀκόμη πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ἐν τῷ προηγουμένῳ στίχῳ ἀναφερομένη Δίκαια = (Δικαιοσύνη) εἶναι ἀχώριστος ἀδελφὴ τῆς τοῦ ἐπομένου στίχου Εἰρήνας, καὶ δὲν δόναται νὰ νοηθῇ Δικαιοσύνη ἄνευ Εἰρήνης.

Ἄν λοιπὸν κατὰ τὸ ἐν τῷ ὕμνῳ νοούμενον ἔτος ἐπεκράτησε Δικαιοσύνη εἰς τοὺς βροτοὺς, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπικράτησιν τῆς Εἰρήνης. Ἐπομένως αἱ δύο τῆς στροφῆς ἔννοιαι — *βροτοὺς Δίκαια κατέχη* — καὶ — *ἄμφεπε ζῶ' ἡ φίλοισι βροσι Εἰρήνη* — θὰ ἐτέθησαν οὐχὶ κατὰ παράταξιν, ἀλλὰ καθ' ὑπόταξιν ἐν τῷ ὕμνῳ, ὡς αἰτία ἡ μὲν, ὡς ἀποτέλεσμα ἡ δέ.

Κατὰ ταῦτα ἐπιτυχεστέρα, κατ' ἐμέ, συμπλήρωσις τοῦ ἑλλίποδς στίχου θὰ ἦτο μία τῶν ἐπομένων :

Πάντα θ' ὁμοῦ ἄμφεπε ζῶ'. Πάντα θ' ἁμὼν ἄμφεπε ζῶ'.

Καὶ γὰρ πάντα ἄμφεπε ζῶ'.

Ἀσφαλεστέραν ἐθεώρησα τὴν τελευταίαν διότι ἀποδίδει τὴν λογικωτέραν ἔννοιαν, ἥτοι : Κατεῖχε Δικαιοσύνη τοὺς βροτοὺς διότι ἡ φέρολος Εἰρήνη περιεῖπε πάντα τὰ ζῶα (τὸν ἄνθρωπον δηλ. καὶ τὰ ζῶα αὐτοῦ).

Ἐν τῷ V στροφῇ

Ἄ(μὼν θόρε κ' ἐς δέ) *μνία*, κατὰ συμπλήρωσιν Ξανθοῦ.

Ἄ(μιν θόρε κ' ἐς στα) *μνία*, κατὰ συμπλήρωσιν Bosanquet.

Προκρίνω ἐκ τῶν δύο συμπληρώσεων τὸ Ἄμιν τῆς τοῦ Bosanquet ὡς δοτικὴν χαριστικήν, ἀναφερομένην εἰς πάντας τῆς στροφῆς τοὺς στί-

20. « Ἄπερ εἰς χρῆσιν καὶ δουλείαν ἡμῖν δέδωκας, Κύριε ». Μέγα Εὐχολόγιον 1927, σελ. 509).

21. « . . . χρότον καὶ, γλόνην (διὰ τὰ κτήνη) ἔνεκα τῆς δουλείας τῶν ἀνθρώπων » (Ἀντόθι, σελ. 510).

χους, καὶ τὸ **δέμνεια** (=κλίνει, κοίται συζυγικά) τῆς τοῦ Ξανθοουδίδου.

Ὁ Ζεὺς, παρὰ πάσας τὰς μετὰ θνητῶν γυναικῶν ἀποδιδομένας αὐτῷ ἐρωτικὰς σχέσεις, τὰς ἄλλωστε ἀλληγορικὴν ἔννοιαν ἐχούσας, ἐθεωρεῖτο μετὰ τῆς Ἥρας ὡς προστάτης τοῦ Γάμου, τοῦ συζυγικοῦ θεσμοῦ καὶ τῶν ἀγαθῶν τῆς οἰκογενείας, διὸ καὶ ἔκαλεῖτο Ζύγιος, Γαμήλιος, Κτήσιος. Πρὸς πότερον δὲ ἡ περὶ δεμνίων ἐπὶ κλησὶς τοῦ χοροῦ; Πρὸς τὴν ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ συμβίωσιν τῶν συζύγων καὶ τὸ ἀμίαντον τῆς κοίτης, ἢ πρὸς τὴν γονιμότητα καὶ εὐτεκνίαν αὐτῆς; Πιστεύω ὅτι μᾶλλον εἰς τὸ πρῶτον, ὡς θέλει καὶ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία. (22)

Θόρε=πήδησον (ἀόρ. τοῦ θρώσκω). Ἀπὸ τῆς κατὰ πηδήματα κινήσεως τῶν χορευτῶν καθωρίσθη πιθανῶς καὶ ἡ τοῦ Διὸς ζητούμενη κίνησις, ἃν καὶ δὲν νοῆται αὕτη σωματική. Διὰ τοῦτο ἡ τῆς λέξεως **θόρε** ἀπόδοσις δύναται νὰ γίνῃ διὰ μιᾶς τῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ συνήθων λέξεων: ἐπίσκεψαι, ἐπίβλεψον, ἐπίδε, ἴδε, ἐπιφοίτησον.

Ποίμνια. Ἡ προηγουμένη λέξις εὐποκα (καλίμαλλα) κυριολεκτεῖται ἐπὶ τῶν προβάτων, τὰ ὅποια ἄλλωστε μόνα, ὡς πιστεύω, ἄνευ αἰγῶν, ἀπετέλουν τότε τὰ ποίμνια, ἃν καὶ αὕτῃ ἡ αἶξ, ὡς βλέπομεν εἰς τὸν μῦθον τῆς Ἀμαλθείας, ὑπῆρχεν ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐν Κρήτῃ, ἀλλ' ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει (23), ὅπως καὶ σήμερον ἀκόμη εὐρίσκεται ἐνιαχοῦ. Ὁ Murray λέγει ὅτι διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ κενοῦ τῆς στροφῆς ὠδηγήθη ἐν μέρει ἀπὸ Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου, ὁμιλοῦντος περὶ τῆς ἀπὸ κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ἀπόψεως καταστάσεως τῶν Κουρήτων (ἀρχαίων Κρητῶν), ἀλλ' εἰς τὸν ἱστορικὸν ἀκριβῶς τοῦτον ἀναγινώσκωμεν **ποίμνιας προβάτων**. (24).

22. Ἐν εὐχῇ τῆς Λειτουργίας τοῦ Μ. Βασιλείου ἀναγινώσκωμεν: «τὰ ταμεῖα ἔμπλησον παντὸς ἀγαθοῦ, τὰς συζυγίας ἐν ὁμονοίᾳ διατήρησον· εὐκράτους καὶ ἐπωφελεῖς τοὺς ἀέρας ἡμῖν χάρισαι· ὄμβρους εἰρηνικοὺς τῇ γῇ πρὸς καρποφορίαν δώρησαι· εὐλόγησον τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ», τὰ ὅποια ἐλήφθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τοῦ ὕμνου τοῦ Διὸς ἢ γενικῶς εἰπεῖν ἀπὸ τῆς **ἐθνικῆς** καὶ μετηνέχθησαν εἰς τὴν χριστιανικὴν λατρείαν.

23. «Ἀἵγαγροι ἐν πλησμονῇ ἀνέκαθεν ἐπὶ τῶν κρητικῶν ὁρέων ὑπῆρχον. περὶ τὴν θήραν τῶν ὀποίων ἔκπαλαι οἱ νησιῶται πάντες ἦσαν ἔκδοτοι» (Ψιλ. Ἰστ. ρ. Α' σελ. 24)

24. «Διενεγκόντας δ' αὐτοὺς συνέσαι, πολλὰ τῶν κοινῇ χρησίμων, καταδείξαι· τὰς τε γὰρ ποίμνας τῶν προβάτων τούτους ἀθροῖσαι πρώτους καὶ τὰ γένη τῶν ἄλλων βοσκημάτων ἐξημερῶσαι καὶ τὰ περὶ μελισσοουργίας καταδείξαι.

Ὅμοιως δὲ καὶ τὰ περὶ τὴν τοξικὴν καὶ τὰς κυνηγίας εἰσηγήσασθαι καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους κοινῆς ὁμιλίας, καὶ συμβιώσεως, ἔτι δὲ ὁμονοίας καὶ τινος εὐταξίας ἀρχηγοὺς γενέσθαι· εὐρεῖν δὲ κράνη καὶ τὰς ἐνοπλίους ὁρχήσεις, δι' ὧν ποιοῦντας μεγάλους ψόφους ἔξαπατεῖν τὸν Κρόνον». (Διόδ. Σικελ. Βιβλ. V. ξε').

Καὶ ὁ Ἡρόδοτος περὶ προβάτων μόνων ὁμιλεῖ, ὡς ποιμνίων τῶν Κρητῶν κατὰ τὸν μετὰ τὰ Τρωϊκὰ χρόνον (25).

Ὅμοίως καὶ ἐν γραπτῷ μνημείῳ ἀναγομένῳ εἰς ἐποχὴν μεταγενεστέρα, σύγχρονον πιθανῶς τῇ τοῦ ὕμνου, ἀναγινώσκομεν «πρόβατα εὐθηνεῖν» (ζ').

Ἔθικα λοιπὸν πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ κενοῦ, ἀντὶ ποιμνία, τὴν λέξιν πρόβατα, διὰ τῆς ὁποίας καὶ τὸ μέτρον ἀποκαθίσταται καλύτερον. Ἀλλωστε διὰ τῆς λέξεως πρόβατα νοοῦνται πάντα τὰ τετράποδα, τὰ συνανθρωπεύμενα. Ὁ Ἡσύχιος λέγει: «πρόβατα, τὰ τετράποδα, ἀπὸ τοῦ πρὸ τῆς βάσεως πρόβασιν ἔχειν ἑτέραν τῶν ἐμπροσθεν ποδῶν πρὸς τὰ ὀπίσθια». Ὁ δὲ Ἡρόδοτος: «Τὰς βοῦς τὰς θηλέας σέβονται προβάτων πάντων μάλιστα» (4, 61. 6, 56). Καὶ ὁ Ἰπποκράτης: «Πρόβατα νῦν εἶπεν ἅπαντα τὰ βοσκήματα». (624, 22).

Ἀγῆν καρπῶν, σπαρτὰ δημητριακῶν ἢ καὶ ἄλλων σπειρομένων καρπῶν.

Τελεσ[φόρους αὖρας], κατὰ συμπλήρωσιν Ξανθουδίδου.

Τελε[σφόρους ἀγρούς], κατὰ συμπλήρωσιν Bosanquet.

Τελε[σφόρους σίμβλους], κατὰ συμπλήρωσιν Murray.

Ὁ Τελευταῖος ὅμως προσθέτει ὅτι θεωρεῖ εὐρεῖαν τὴν λέξιν σίμβλους (=κυψέλας) διὰ τὸν ἐν τῇ πλακί στενὸν χώρον καὶ προτείνει: ὥρας.

Ἐπιτυχεστέρα θεωρῶ τὴν τοῦ Ξ. μὲ τὴν λέξιν αὖρας, διότι μόνῃ ἡ λέξις αὕτη προσαρμόζεται πρὸς τὸ ἐπίθετον τελεσφόρους καὶ πρὸς τὰ λήϊα καρπῶν, τὰ ὅποια ζωογονοῦνται μὲ τὰς δροσερὰς τῆς πρωῆας αὖρας, ὡς καὶ οἱ ἄνθρωποι κατὰ τὰς ὥρας τῶν καυμάτων.

Ἐν τῇ V/ στροφῇ

Θέμιν κ[λειτάν], κατὰ συμπλήρωσιν Bosanquet — Ξανθουδίδου.

Θέμιν κ[αλάν], κατὰ συμπλήρωσιν Murray.

Προὔτιμῃσα τὴν δευτέραν συμπλήρωσιν, διὰ τὸν ἐπόμενον λόγον. Παρατηρῶ ἐν τῇ στροφῇ ταύτῃ ὅτι εἰς μὲν τοὺς δύο στίχους, τοὺς ἀποτελοῦντας τὸ πρῶτον αὐτῆς ἡμῖς, τίθεται τὸ περιέχον (πόληας, νᾶας), ἀντὶ τοῦ περιεχομένου (πολιτῶν, ναυτῶν ἢ πλεόντων), εἰς δὲ τοὺς δύο τελευταίους τοῦ δευτέρου ἡμίσεος στίχους δὲν ὑπάρχει ἡ αὐτὴ εἰς ἀμφοτέρους διατύπωσις, εἰς τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν τίθεται συγκεκριμένον (νέους πολεῖτας), εἰς τὸν ἕτερον δὲ ἀφηρημένον (Θέμιν). Ὑποθέτω ὅτι δὲν θὰ συνέβαινε τοῦτο, ἂν ἐνοοῦντο οἱ Θεμιστοπόλοι, οἱ Δικασταί, ὁπότε καὶ θὰ ἤρμοζε πράγματι τὸ ἐπίθετον κ λ ε ι τ ᾶ ν. Ἀλλ' εἶδομεν εἰς προηγουμένην (IV) στροφὴν ὅτι ἐτέθησαν τὰ ἀφηρημένα Δίκαι καὶ Εἰρήναι, αἱ δύο δηλ. τῆς Θεμίδος θυγατέρες, ὑπελείπετο λοιπὸν ἡ τρίτη, ἡ Εὐνομία, καὶ αὕτη ἐτέθη ἐν τῇ τελευταίᾳ στροφῇ μὲ τὸ ὄνομα τῆς Μητρὸς (Θέμιδος), ἀντὶ τοῦ τῆς θυγατρὸς (Εὐνομίας). Συνεπὲς λοιπὸν πράγματι ἦτο καὶ ἐπεβάλλετο νὰ τεθῇ καὶ ἐνταῦθα ἀφηρημένη ἔννοια, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ μᾶλλον προσαρμόζεται τὸ ἐπίθετον καλάν, τὸ ὁποῖον καὶ προὔτιμῃσα.

25. «Κρησὶν ἀπονοστήσασιν ἐκ Τροίας λέγουσι λιμὸν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ αὐτοῖς καὶ ἑοῖσι προβάτοισι» (Βιβλίον VII, 171).

ζ'. Ἐπιγραφὴ περὶ ὄρκου τῶν Ἰτανίων (στ. 41—2) ἐν Museo Italiano, III 1890, p. 564.

Γ' Ἀποκατάσεις τοῦ ὕμνου

Συμφώνως πρὸς τὰς ἀνωτέρω παρατηρήσεις καὶ σημειώσεις ἀποκαθιστάμενος ὁ ὕμνος λαμβάνει τὴν ἀκόλουθον μορφήν:

(Ἀναγνώστεια: ἡ προφδὸς (Ἰώ, μέγιστε κλπ.), ἔπειτα ἡ πρώτη (I) στροφὴ, μεθ' ἣν ἡ προφδὸς, ὡς ἐπφδὸς, ἡ δευτέρα στροφὴ (II), ἡ αὐτὴ ἐπφδὸς καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.)

Ἰώ,

Μέγιστε κοῦρε, χαῖρέ μοι,
Κρόνειε, πανκρατὲς γάνους,
βέβακες

Δαιμόνων ἀγώμενος·

Δίκταν ἐς ἐνιαυτὸν ἔρ-
πε καὶ γέγαθι μολπᾶ

—I—

Τὰν τοι κρέκομεν πακτίσι
μείξαντες ἅμ' αὐλοῖσιν καὶ
σπάντες ἀείδομεν τεδὸν
ἀμφὶ δωμὸν εὐερκῇ.

—II—

Ἐνθα γάρ σέ, παῖδ' ἄμβροτον,
ἀσπιδηφόροι Κουρῆτες
παρ' Ῥέας λαβόντες πόδα
κρούοντες ἀπέκρυψαν

Ἰώ,

Μέγιστε κοῦρε, χαῖρέ μοι
Κρόνειε, πανκρατὲς γάνους,
βέβακες

Δαιμόνων ἀγώμενος.

Δίκταν ἐς ἐνιαυτὸν ἔρ-
πε καὶ γέγαθι μολπᾶ.

—III—

τὰς καλὰς Ἀοῦς

—IV—

Ὡραι δὲ δρύον καὶ τῆτες
καὶ βροτοὺς Δίκα κατήχε·
καὶ γὰρ πάντα ἄμφεπε ζῶν
ἀ φίλολδος Εἰρήνα.

Ἰώ,

Μέγιστε κοῦρε, χαῖρέ μοι,
Κρόνειε, πανκρατὲς γάνους
βέβακες

Δαιμόνων ἀγώμενος·

Δίκταν ἐς ἐνιαυτὸν ἔρ-
πε καὶ γέγαθι μολπᾶ.

—V—

Ἄμιν θόρε κ' ἐς δέμνια·
καὶ θόρ' εὐποκ' ἐς πρόβατα·
κ' ἐς λήϊα καρπῶν θόρε·
κ' ἐς τελεσφόρους αὔρας.

—IV—

Θόρε κ' ἐς πόλῃας ἀμῶν
κ' ἐς ποντοφόρους νᾶας·
θόρε κ' ἐς νέους πολεΐτας·
θόρε κ' ἐς θέμιν καλάν.

Ἰώ,

Μέγιστε κοῦρε, χαιρέ μοι,
Κρόνεια, πανκρατὲς γάνους,
δέβακες

Δαιμόνων ἀγώμενος·
Δίκταν ἐς ἐνιαυτὸν ἔρ-
πε καὶ γέγαθι μολπᾷ.

Δ' Ὁ Ὑμνος

α'. Κατὰ μετρικὴν διαίρεσιν
(υ—υ—υ—υ—καὶ—υ—υ—υ—υ)

Ἰώ,

Μεγί στεκοῦ ρεχαῖ ρεμοί,
Κρονεῖ ἐπὰν κρατὲς γανούς
βεβάκες

Δαί μονῶν ἀγώμενός·
Δικτὰν ἐς ἐν ἱαυ τονέρ-
πεκαὶ γεγάθι μιμόλ πᾶ.

—I—

Τάντοι κρέκο μένπα κτῖσι·
μείξαν τέσαμ' αὐλοὶ σίνκαι
στάντες ᾄειδο μέντε ὄν
ἄμφι βῶμον εὐερ κῆ.

Ἰώ

Μεγί στεκοῦ . . . μιμόλ πᾶ.

—II—

Ἔνθα γάρσε παῖδαμ δρότον
ἄσπι δῆφο ροῖκου ρῆτες
πάρΡε ἄσλα δόντες πόδα
κρούον τέσα πέκρυ ψάν.

Ἰώ

Μεγί στεκοῦ . . . μιμόλ πᾶ.

β'. Κατ' ἑμμετρον παράφρασιν
(Μέτρα τὰ αὐτὰ)

Ἰώ

Μεγάλε Παῖ, Κρονίδη, χαῖρ',
Ἵπέρτατε θεῶν κι' ἀνδρῶν
ἀπάντων,
βαῖν' ἀπὸ αἰθέρ' ἐδῶ,
εἰς Δίκτην ἔτους ἀθοδὸν
καὶ τέρπου μ' ἔρρυθμον ὠδήν.

—I—

Ταύτην ψάλλει μ' ἄρπας κι' ἄλλα
ὄργανα πολλὰ χορεύων
πέριξ τοῦ καλοῦ βωμοῦ σου
ἐνοπλος χορὸς τῆς Δίκτης.

Ἰώ

Μεγάλε Παῖ, . . . ὠδήν

—II—

Παῖδ' ἀθάνατον, ἐδῶ σε
κρύψην ἄλλοτε Κουρήτες
φέροντες ἄσπιδας, Ρέας
θέλησιν τελοῦντες θεῖαν.

Ἰώ

Μεγάλε Παῖ, . . . ὠδήν.

—III—

· · · · ·
· · · · ·
· · · · ·
· · · τᾶσκα λᾶς Α οὔς,

Ἰ ὦ

Μεγί στεκοῦ . . . θιμόλ πᾶ.

—IV—

Ἦραι δέβρυ ὄνκαι τῆτες
καίθρο τούς Δι κάκα τῆχε·
καίγαρ πάντα ἄμρε πέζω
ἄφιλ ὁλσος Εἰρη νά.

Ἰ ὦ

Μεγί στεκοῦ . . . θιμόλ πᾶ.

—V—

Ἄμιν θόρε κ' ἐς δὲ μνία·
καίθορ' εὐποκ' ἐσπρο βάτα·
κ' ἐσλη ἰα κάρπων θόρε
κ' ἐστε λέσφο ρούσαι ράς.

Ἰ ὦ

Μεγί στεκοῦ . . . θιμόλ πᾶ.

—VI—

Θόρε κῆσπο λῆας ἄμων
κῆσπον τόφο ρούσνα ἄς.
Θόρε κῆσνε οὐς πο λείτας.
Θόρε κῆσθε μί νκα λάν.

Ἰ ὦ

Μεγί στεκοῦ ρεχαῖ ρεμοί,
Κρονεῖ επάν κρατές γανούς,
βεβᾶ κες

Δαι μονῶν ἀγώ μενός.
Δικτάν ἐς ἐν ιαῦ τονέρ-
πεκαί γεγά θιμόλ πᾶ.

—III—

Φοίβου θάλπος ἦτο φέτος·
πότιζαν βροχαὶ καὶ τρέφαν
δάση καὶ ἀγρούς εὐσπάρτους
κι' εὐνους ἤρχετο αὐγὴ σου,

Ἰ ὦ

Μεγάλε Παῖ, . . . φδὴν.

—IV—

Γέμιζαν ξανά 'ποθῆκαι
καὶ βροτούς κατεῖχε Δίκη·
ὅτι σῶζε κάθε ζῶον
φέρολδος Εἰρήνη θεία.

Ἰ ὦ

Μεγάλε Παῖ, . . . φδὴν

—V—

Κοίτας τῶν συζύγων ἶδε,
πρόδατά μας εἶτα πάντα·
καὶ σπαρτὰ ἀκόμη ἶδε·
κι' αὐρας εὐνους χάρισαι μας.

Ἰ ὦ

Μεγάλε Παῖ, . . . φδὴν.

—VI—

Πόλεις¹ ἐπίσης ἶδε·
πλοῖα πλέοντα ὁδήγει·
καὶ νεότητα εὐνόει·
Θέμιδα καλὴν μας τήρει.

Ἰ ὦ

Μεγάλε Παῖ, Κρονίδη, χαῖρ',
'Υπέρτατε θεῶν κι' ἀνδρῶν
ἀπάντων,

βαῖν' ἀπὸ αἰθέρ' ἐδῶ,
εἰς Δίκτην ἔτους κάθοδον
καὶ τέρπου μ' ἔρρυθμον φδὴν.

Ε'. Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΟΥ ΥΜΝΟΥ

Πρὸς ποῖον ἦδετο μέλος ὁ ὕμνος τοῦ Δ, Διὸς τοῦτο εἶναι ἄγνωστον. Καὶ ὑπῆρχε μὲν ἰδία παρὰ τοῖς ἀρχαίοις σημειογραφία μουσικῆς (notation) διὰ γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου παριστωμένη, ὥς ἐξηκριβώθη ἀπὸ ἀνακαλυφθέντα ἐν Δελφοῖς ὕμνον τοῦ Ἀπόλλωνος, τὸν κατὰ τὸ 1894 καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐπ' αὐτοῦ σημειογραφίας μελοποιηθέντα (η') ἀλλὰ τοιαῦτα μουσικὰ σημεῖα δὲν δύνανται νὰ ληφθῶσι ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου Ὑμνου, διότι ἄλλωστε καὶ δὲν ἀποδίδουσι κατὰ τοὺς εἰδότας ἀρτίαν μουσικὴν καί, ἐξ ἄλλου, ἐπειδὴ συνέβαινε τὰ αὐτὰ σημεῖα νὰ χρησιμοποιῶνται ἐνίοτε διὰ φθόγγους διαφόρους (θ'), καθίσταται δυσχερὲς σήμερον ἡ ἀκριβὲς αὐτῶν ἐρμηνεία καὶ ἀπόδοσις· ἀλλὰ, πλὴν τούτου, καὶ δὲν προσαρμόζονται, ὥς εὐνόητον, εἰς ἄλλα μέτρα διάφορα τῶν τοῦ Ἀπολλωνίου Ὑμνου.

Θὰ ἦτο λοιπὸν ἀνάγκη ν' ἀναζητηθῇ διὰ τὸν ἰδικὸν μας ὕμνον ἄλλο μέλος, τοιοῦτον δὲ ὥστε, καὶ ἂν μὴ συμπίπτῃ πρὸς αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀρχαῖον μέλος, ὅπερ δύσκολον, νὰ προσαρμόζεται τούλάχιστον πρὸς τὰ μέτρα, πρὸς τοὺς ἤχους ἐγχορδῶν ὀργάνων καὶ αὐλῶν πρὸς ἃ ἦδετο ὁ ὕμνος, πρὸς τὴν ὀργιαστικὴν τοῦ χοροῦ κίνησιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν σεμνότητα τὴν θρησκευτικὴν, νὰ μὴ ὑποβιάζῃ δὲ τὰ σοβαρὰ τοῦ ὕμνου νοήματα.

Τοιαῦτα ὑπολαβόντες τοῦ ζητουμένου μέλους τὰ κύρια χαρακτηριστικά, παρατηρήσαμεν ἐξ ἄλλου ὅτι, ἀφοῦ μέτρα εἶναι τῆς μὲν προφθοῦ ἢ ἐπρωδοῦ Ἰ α μ β ο ι (λαμβικὴ διποδία), ἐκάστης δὲ τῶν ἐξ κυρίων στροφῶν τ ρ ο χ α ῖ ο ι (τροχαϊκὴ διποδία), θὰ ἦρκει νὰ ἔχωμεν τὸ διὰ τὴν προφθὸν καὶ τὸ διὰ μίαν μόνην στροφὴν μέλος, ὅπερ θὰ εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὰς λοιπὰς στροφάς, ἢ, ἀκόμη, δεδομένου ὅτι τροχαῖος τῶν στροφῶν (—υ) εἶναι αὐτός ὁ τῆς προφθοῦ Ἰαμβος ἀντεστραμμένος (υ—), θὰ ἦρκει νὰ ἐπιτύχωμεν τῆς προφθοῦ μόνης τὸ μέλος, καὶ ν' ἀντιστρέψωμεν τὰ σημεῖα αὐτοῦ διὰ τὸ τῶν στροφῶν.

η') Henri Weil—Théodore Reinach, «Hymne à Apollon»
(Bulletin de Correspondance Hellénique de l'École Française d'Athènes—1894.)

—Θεμ. Πολυκράτους «Ἡ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλήσι μουσικὴ καὶ ὁ εἰς Ἀπόλλωνα ἐν Δελφοῖς ἀνευρεθεὶς ὕμνός» 1898.

θ') Σοφ. Κ. Σπானούδη, ἀρθρον περὶ Μουσικῆς ἐν Ἑγκ. Λεξικῷ Ἑλευθερουδάκι.

Με τοιαύτας βάσεις και πληροφορίας, με αντίγραφον δὲ τοῦ ὕμνου κεχωρισμένου μετρικῶς, ἐπεζητήσαμεν τὴν συνδρομὴν Μουσικοδιδασκάλων, ἐπετύχομεν δ' αὐτὴν παρὰ τῷ Καθηγητῇ τῆς Βυζ. καὶ Εὐρωπαϊκῆς Μουσικῆς, νεαρῷ μὲν ἀλλ' ἄριστα κατηρτισμένῳ, εὐρύτατον δ' ἔχοντι τὸ μουσικὸν διαφέρον, κ. Ἰωάν. Κ. Μανιουδάκη, ὁ ὁποῖος, καίτοι εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς διέγνωσεν ὅλας τὰς δυσκολίας τῆς ἥν ἐζητοῦμεν μελοποιήσεως, ἀνέλαβεν ὁμῶς αὐτὴν με θάρρος ἄξιον τῶν δυνάμεών του καὶ με προθυμίαν πολλῶν εὐχαριστιῶν ἄξιαν, εἰς πέρας δ' ἤγαγε ταχὺ καὶ πρὸς τὰς τεθείσας βάσεις σύμφωνον, ὡς φαίνεται καὶ εἰς τὴν παρατιθεμένην σύνθεσιν του.

Καταφανὴς δ' ἐν αὐτῇ εἶναι ἡ τοῦ Συνθέτου προσπάθεια ὅπως μᾶς δώσῃ μουσικὴν κατὰ τὸ δυνατόν ἀρχαίαν, μουσικὴν ἀπηλλαγμένην τῶν νεωτέρων συμπληρώσεων καὶ τελειοποιήσεων, ἀπηλλαγμένην τῶν γενῶν Χρωματικοῦ καὶ Ἑναρμονίου, τὰ ὅποια θὰ ἀπέδιδον βεβαίως μουσικὴν ἡδυπαθὴ μὲν καὶ ἐντυπωσιακὴν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀρχαίαν καὶ πρὸς τὴν σεμνότητα τοῦ Ὑμνου προσδιάζουσαν.

ΥΜΝΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΝΚΤΑΙΟΝ ΝΑΥ

ΚΑΙ Ἀρχαίαν μετοπίαν

Ε. Κ. ΜΑΥΙΟΥΔΑΚΗ

Μετοπία

Ἐκδοῖα

ὦ, ΜΕ γλῆστε κοῦ ρε,

ταῖ ρε, μοι, κρόνελ, παγῦρα τες γὰ

vous, βέ βα νες δαι μό ναν ἄ γώ με

vos Δί υταν ες ε νι αυ τον

ερ σε και γε χα θι μοι πα *rallente*

Τροφή Α'
Μετρίως Τάν τοι κρέ νο μεν πα ντί ει

μει ζαν τες άρι αυ λοϊ ει ναι σταν πες

α ει δο μεν τε ον άρ ει βω μόν.

ευ ερ υη

I. K. MANIOYDAKHS
Ηρ. Π)χρείου κ' ΤΣΟΝΤΟΥ ΒΑΡΔΑ 24
ΤΗΛ. 41540 - ΧΑΝΙΑ - 73100

Manioudakis
Χανιά, 11.11.1937

Στ'. Ἐννοια τοῦ Ὑμνου

Κατ' ἔννοιαν ὁ ὕμνος φαίνεται σαφῶς ὅτι διαιρεῖται εἰς τρία διακεκριμένα μέρη μὲ δύο ἑκαστον στροφάς. Τὸ πρῶτον περιλαμβάνει καὶ π ρ ο ω δ ὅ ν, ἡ ὁποῖα καὶ ὡς ἐ π ω δ ὅ ς καθ' ἑκάστην στροφήν ἐπαναλαμβάνεται.

Ἐκφράζουσι δέ : Τὸ μὲν πρῶτον (προωδὸς καὶ στροφαὶ I—II), πρόσκλησιν πρὸς τὸν Μέγιστον Παῖδα, τὸν θεῖον Κοῦρον, ἵνα ἀπὸ τοῦ αἰθέρος, ἔνθα ἀπέβη ὑπέρτατος πάντων τῶν λοιπῶν θεῶν, κατέρχεται ἐτησίαν κάθοδον εἰς Δίκτην καὶ ἀπολαύῃ τοῦ ὕμνου, τὸν ὁποῖον χορὸς ᾄδει περὶ τὸν βωμὸν τῇ συνοδείᾳ μουσικῶν ὀργάνων, δικαιολογουμένης τῆς τοιαύτης πρὸς τὴν Δίκτην προσκλήσεως ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ἐκεῖ ποτε ἄσπιδοφόροι Κουρήτες, παραλαβόντες ἀπὸ τῆς Μητρὸς Ρέας τὸ ἀθάνατον παιδίον, ἀπέκρυσαν αὐτὸ κρούοντες τοὺς πόδας, ἥτοι χορεύοντες. Τὸ δὲ δεῦτερον μέρος (στροφαὶ III—IV) ἀνάμνησιν, ὡς ἔκφρασιν τινα εὐχαριστίας, τῶν κατὰ τὸ λήγον ἔτος θεῶν εὐνοϊῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἄφ' ἑνὸς μὲν οἱ καιροί, μὲ τὸν θαλπερὸν ἥλιον καὶ μὲ τοὺς ἐπαρκεῖς ὑετούς, ὑπῆρξαν εὐνοῖκοι διὰ τὴν βλάστησιν, διὸ καὶ ἡ γῆ ἀπέδιδεν ἐν ἀφθονίᾳ τοὺς καρποὺς αὐτῆς, ἐξ ἄλλου δὲ Δικαιοσύνη ἐπεκράτει μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, διότι ἡ τὴν εὐτυχίαν φέρουσα Εἰρήνη περιεῖπεν αὐτοὺς καὶ τὰ ζῷα αὐτῶν.

Τὸ τρίτον μέρος (στρ. V—VI) δέησιν πρὸς τὸν Παντοδύναμον Παῖδα ὅπως καὶ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐπίδῃ ἐπὶ τὰς συζυγικάς κοίτας, ἐπὶ τὰς ποιμένας τῶν προβάτων ἐπὶ τοὺς καρποὺς τῆς γῆς, ἐπὶ ἀποτελεσματικὰς αὖρας, πρὸς δὲ ἐπὶ τὰς πόλεις, ἐπὶ τὰ ποντοποροῦντα πλοῖα, ἐπὶ τὴν στρατευομένην νεότητα καὶ ἐπὶ τὴν καλὴν Εὐνομίαν.

Ν. Ι. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Π ο λ ε γ ό μ ε ν α	σελ.	3
Ε ι σ α γ ω γ ή		4—5
Α'. Ὁ Ὑμνος ὡς μέχρι τοῦδε ἔχει ἐκδοθῇ		5—7
Β'. Παρατηρήσεις—Σημειώσεις :		
α'. Γενικά. β'. Κατὰ μέρη		7—17
Γ'. Ἀποκατάστασις τοῦ Ὑμνου		18—19
Δ'. Ὁ Ὑμνος : α'. Κατὰ μετρικὴν διαίρεσιν		
β'. Κατ' ἑμμετρον παράφρασιν		19—20
Ε'. Μουσικὴ τοῦ Ὑμνου		21—22
Στ'. Ἐννοια τοῦ Ὑμνου		23

Ε ἰ κ ό ν ε ς

1. Οἱ Κουρῆτες ὀρχούμενοι (κατ' ἀρχαίον ἀνάγλυφον)
2. Τεμάχια πλακὸς ἀφ' ᾧν κατηρτίσθη ὁ Ὑμνος
- 3—4 Μελopoίησις τοῦ Ὑμνου.

10 3

100

10 25

